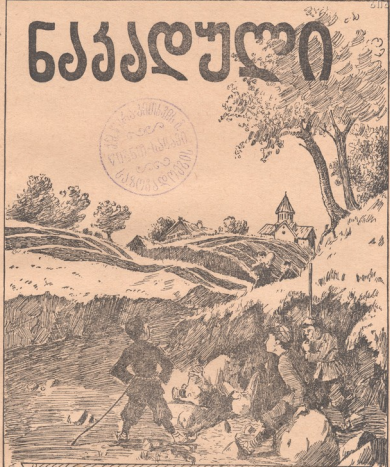

6982

საქართველოს
საბჭოთაო

საქაღუდლი

საქართველოს
მედიკალური

ნომერი № 21-22. 1916 წ.

ფანჯარა

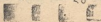
ფალიშადი გე-XII

№№ 21-22

ნოემბერი, 1916 წ.

დუთისმუბედი

შ ი ნ ა ა რ ს ი

I—მხიარულობენ—სურათი.	1
II—ნაკადულის მკითხველები: მარცხნიდან—1) კუჭიკო გაბუნია,— 2) შოთა და თამარ გოდერზიანები,—3) გოგი აბულაძე,—4) ვა- სო ლოსაბერიძე, დგას ქართულ ტანისამოში,—5) ბაბო, კა- ტო და გრიგოლ ვარდიშები,—6) მარიამ, გაიოზ, თამარ და ზურაბ გიორგობიანები	3
III—ილიკოს დარდი,—ლექსი დ. ელიოზიშვილისა.	4
IV—პატარა მისწავლებელი, —დ. ძეძამიძისა	5
V—მალხაზა და ბელურა,—ნ. კეცხოველისა	14
VI—ერთგული რანგანი,—თარგმანი თეო კანდელაკისა.	21
VII—დარიგებანი,—გადმოღებული რუსულიდან, ილ. ფერაძისა.	42
VIII—გასართობი:—შარადა, ჯვარი და ახსნა.	39

„ბავშვები“

ბავშვები

ილიკოს დარდი

უშინ ნიკოსთან ვიუბავი,
შეძიპატივეს შინაო,
მაგიდას შემოსსდომოდნენ—
ნიკო და მის და ნინაო.

წინ წიგნი ედოთ პატარა,
ლამაზი, წითელ ფერისა,
ზედ სურათები ესატა
სეების, კურდღლის, ცხვრებისა.

ნიკომ გაშალა წიგნაკი,
შიგ იყო მოთხრობებიო,
გამოცანები, შაირი,
ზღაპრები და ლექსებიო.

მან წაგვიკითხა იქ ლექსი,
გულს მოეფინა ღხენაო;

იმ ლექსში ჩვენსა ჩანგალს
 თითქოს ჩასდგომოდეს ენაო.

მოსთქვამდა თავის ვაებას,
 მოსთქვამდა სიბერესაო;
 რომ ველარ შესტრუის, შეკსნარის
 ზაფხულის ნათელ დღესაო.

გული მომიკვდა... ჩანგალა
 ეოფილა გასაჭირშია;
 მაგრამ უენო რას გეტყვის—
 გამაძლარია, თუ შია.

წიგნმა კი გამაგებინა
 ვაება ზირუტევისაო.
 წიგნისა სწავლა მომინდა;—
 მითხარით—ესთხოვო ვისაო.

მასწავლეთ წიგნი, ნიკოჯან,
 გიჟედრებ-გემუდარები;
 გამიღე მაგრად ნაკეთი
 სწავლის ნათელი კარები.

მინდურიდან ხარებს რომ მოვრეკე,
 დავაბინავებ ბაკშია,
 შენთან მოვირბენ, მასწავლე,—
 დაუსხდეთ ე იმ დიდ ბაღშია.

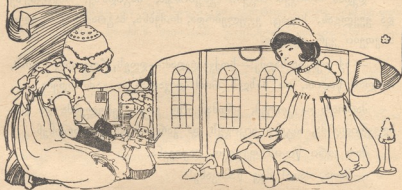
ჩქარა ვისწავლი, ღმერთმანი,
 ნიჭი არა მაქვს მცირეო;
 ნიკოჯან, აბა ცოტა დრო
 გლეხის შეილს შემომწირეო.

მადლობას გეტუვი უსომოს,
 შენ გაგადმერთებ, შენაო;
 წიგნი მასწავლე, გენაცვა,
 მომანიჭევი ღვინაო.

დ. კლიოზაშვილი.

პატარა მასწავლებელი

ილა-ადრიანია. კოტე და მართა შე-
მოსხდომიან მაგიდას და აჩქარებით
ჩაისა სვამენ. აგერ საათმა რვა დაჭ-
კრა; ცხრის ნახევარზე კი ისინი კლა-
სში უნდა იყვნენ.

ჩაის გათავების შემდეგ ბავშვები
ეცნენ აბგებს და დაუწყეს მათ საკლასოდ გამზადება.

— მართა, ჩემი ფანქარი რა უეზვი?

— შე რა ვიცო: შენი ფანქარი რაში შეჭირვება.

— წუსეღ შენ არ გეჭირა, ჩიტებს რომ ხატავდი?

— მართამ კოტეს ფანქარს თავის აბგაში დაუწყო ძებნა.

— შე არა მაქვს. აი, ნახე!.. უი! ჩემი „დედა-ენა“ რა იქ-
ნა? ალბად შენ დამიძალე და ფანქარს იმიტომ შეითხავ, რომ
ეშმაკობას ვერ მიგიხედვ, არა?

— რას ამბობ? მომეცი ჩემი ფანქარი!

— მომეცი ჩემი წიგნი! დედა, უთხარი მომცეს!

დედამ ორივეს აბგები გაუსინჯა, მაგიდაზე, საწიგნეზე და ვეველგან, სადაც ეკულებოდა, მოძებნა, მაგრამ დაკარგული ნივთები ვერ იპოვნა.

— აქ იქნება სადმე! — სთქვა დედამ: — დღეს, როგორც იოოს, იოლას წადით, და სახლს რომ დავალბებ, გამოჩნდება.

მართამ და კოტემ, ერთმანეთსე გაჯავრებულებმა და დაბღვერილებმა, აბგები აიკიდეს და კარებისკენ გაემართნენ.

მათ ორი წლის ფეფიკო დაედევნა.

— მათა, მათა! მეც წამიკანე!

მართამ, მას ურადლება არ მიაქცია, ოთახიდან გავიდა და კარი გაიჯახუნა.

ფეფიკომ ტირილი მორთო.

— რა გინდა, გენაცვალე; რადა სტირი? — ჰკითხა დედამ.

— მათა, კოტე, იქა, იქა, იქა!

— მართა!.. კოტე!.. მოიცადეთ, ფეფიკოც წაიუვანეთ სკოლაში, თორემ, სომ სედავთ, თავს იკლავს ტირილით!

— იქ, მაგას იქ რა უნდა, ქა?! — სთქვა მართამ: — იქ რომ ტირილი დაიწეოს, სომ სწავლას დაგვიშლის!

— წაიუვანეთ, არ იტირებს. მეც მალე მოვალ სკოლაში: თქვენი სწავლის ფული მაქვს შესატანი. თუ მოსწეინდება, ისევე წამოვიყვან!

დედამ ფეფიკოს ახალი კაბა ჩააცვა, თმა დავარცხნა და კულულები გვერდზე წითელი ლენტით შეუკრა. მხარზე სავერდის მოქარგული ჩანთა გადაჰკიდა და შიგ სუფთა ცხვირ-სახოცი ჩაუდო.

ფეფიკო სიხარულით ცბუკავდა.

როცა დედამ ფეფიკო მოაშხადა, მართამა და კოტეცმა აქეთ-იქით სელი ჩასჭიდეს და სკოლისკენ გაემუვნენ.

— გამისვი, გამისვი!—დაიწყო ევირილი ფეფიკომ და თან უკან იწეკვდა. და-მძას სელიდან გაუსხლტა და ოთახში შევარდა.

დედა და ბავშვები განცვიფრებით უეუზებდნენ ფეფიკოს საქციელს და უკან დაედევნენ.

ფეფიკომ ტახტზე დაფეხილ ხალიჩის კუნჭულს გადასწია და იქიდან მართას „დედა-ენა“ და კოტეს ფანქარი გამოიღო: როცა ბავშვები ჩაისა სვამდნენ, კუდრაჭას ეს ნივთები იქ დაეძალა.

რადგან წიგნი და ფანქარი ფეფიკოს ზატარა ჩანთაში არ ჩაეტეოდა და არც ბავშვებს დახანება ისინი, დედამ მართას აბგა მოსსნა, ფანქარი და წიგნი შიგ ჩააწყო, არტახი დაუმოკლა და ფეფიკოს ჩამოჰკიდა მხარზე.

მივიდნენ თუ არა ბავშვები სკოლაში, მოწაფეები მაშინვე ფეფიკოს შემოესვივნენ.

— მასწავლებელი აქ მუძუს ხომ არ აწოვებს, რომ მაგრე ზატარა ბაღლი წამოგიუვანიათ!—სთქვა ერთმა.

— როგორი ერთი კიენა მოწაფეა!—უვიროდა მეორე:—სულ თოჯა-კუკსა ჰგავს!

— უუ! თოჯა-კუკი! თოჯა-კუკი!—შექმნეს ბავშვებმა ჟრია-მული.

ფეფიკო გაბტერებული შეჭეუვრებდა მოწაფეებს. მათ ღრიან-ცელზე მას ტუნები მოეკუმა, წარბები შეეჭმუნა და შემინებულ თვალებს აქეთ-იქით აცეცებდა: თითქოს ვიღაცას ეძებდა. სწორედ ტირილს დაიწეებდა, რომ ამ დროს მასწავლებელი არ მისწრებოდა.

— ჩამოეცაღეთ ბავშვს! — უთხრა მან მოწაფეებს: — სომ დავთ, რომ თქვენ ქრიამულზე შეერთა! არ გინახავთ ჯერ ასეთი ზატარა, თუ რა არის?

მოწაფეები განზე დადგნენ. მასწავლებელი მივიდა ფეფიკოსთან, თავზე ხელი დაადო და ჰკითხა:

— რად მოხველ, გოგონა: წიგნი გინდა ისწავლო?

ფეფიკომ მასწავლებლის მოძლიმარე სახე რომ დაინახა, გული მიეცა და ზასუნად თავი დაუქნია.

ზარი დაირეკა. მოწაფეები კლასში შევიდნენ და თავ-თავიანთი ადგილი დაიჭირეს. მართამა და კოტემ ფეფიკო შუაში ჩაისვეს.

ლოცვის დროს ერთმა მოწაფემ ამხანაგს გვერდში მუჯულუგუნი ჰკრა და წააბარბაცა. მასწავლებელმა დამნაშავეს შენიშვნა მისცა და კუთხეში დააუენა. მერე ეველამ წიგნები ამოიღო. მასწავლებელი ხან ერთს წააკითხებდა გაკვეთილს, ხან მეორეს. მოწაფეები სტრიქონს თითს აუოლებდნენ და თან რაღაცას ლაპარაკობდნენ.

ზირველად ფეფიკო ეველა ამას განცვიფრებული შეჰყურებდა. მასწავლებელსა და მოწაფეთ თვალს არ ამორებდა. თავი ისე ეჭირა, თითქოს, რასაც კითხულობდნენ, ეველაფერი ესმოდა. გაკვეთილის ბოლოს კი მას მოეწეინა და მთქნარეზას მოჰქევა.

გაიხედა ფანჯარაში და მოულოდნელად იქ დედა კი დაინახა! როგორც დაჰხირდა, ის სკოლაში წამოსულიყო, და რაკი გაკვეთილი იდგა, თავის გვრიტებს სიუვარულით ადევნილი თვალებით ფანჯრიდან შესცქეროდა.

— დედა, ჭიტა! — წამოიძახა უცბად ფეფიკომ.

მოწაფეებმა და მასწავლებელმაც სიცილი ასტყეს.

ფეფიკომ იგრძნო, რომ მის საქციელზე იცინოდნენ. ეწე-
ნა. თვალებზე სელი მიიფარა.

— ნეტავი რა არის აქ საცინელი, რომ დედან „ჭიტა“
ვუთხარი! — ფიქრობდა ის თავის გულში.

გაბეუტა იგი მასწავლებელსა და მოწაფეებსაც, რომელთაც
ისიც კი არ იცინა, რომ მას ძალიან უყვარს დედანთან ხუ-
ჭუ-ძაღლობას თამაშობა!

ფეფიკომ გაგვეთილის გათავებას აღარ დაუცადა, გარედ
გამოვარდა და დედან ჩაეკონა.

— კარგია, გენაცვალე, სკოლაში? რა ისწავლე? — შეეკითხა
დედა.

დედის ბლერსზე ფეფიკოს დაბავიწუდა მასწავლებლისა და
მოწაფეებისაგან წყენა და დაიწყო ტიტინი:

— ჰო, კაგი! ბა-ბუ! ბა-ბუ!

შინ რომ მოვიდნენ, ფეფიკომ თავისი და მართას ტიკი-
ნები წინ დაისხა, საწიგნედან რაღაც სურათებიანი წიგნი
გამოაძრო, გადუშალა მათ და დაუწყო სწავლება.

— ბა-ბუ! ბა-ბუ! — ეუბნებოდა ის ტიკინებს და თან სტრი-
ქონებს თითხ აეოლებდა, რომ მათ ასოები არ დარჩენოდათ
წაუკითხავი.

გასურებული სწავლების დროს რაღაც მიზეზით ერთი ტი-
კინი გადაიქცა. ამისთანა უეურადღებობისთვის ფეფიკომ ის
კუთხეში დააქენა. სხვების გულმოდგინებით კი ის კმაყოფი-
ლი იყო; ამიტომ მათ ხშირად თავის ქნევით ეუბნებოდა: — კაგი!
კაგი!

დედა ამ სურათს შორიდან შეჰყურებდა და შეჰხაროდა კუდ-
რაჭას მძიმეობას.

როცა ფეფიკომ დედა შეამჩნია, დაავიწედა, რომ ტიკონებს გაკვეთილს უხსნიდა, და დაუძახა:—ჭიტა!

დედამ ხელები გამოუწოდა. ჰატარა მასწავლებელი გაუქანა და მას კისერზე ჩამოეკორწიალა.

ტიკინები კი ტეუილად ელოდნენ თავიანთ მასწავლებელს: იგი ისევე ჰატარა ფეფიკოდ იქცა.

დ. ძემაძე

მალსაზა და ბელურა

შემოდგომის ცივი დილა...

ცას ტუეის ფერი ღრუბლები წამო-
უბარდნავს და სევდით დაჭურვებს გა-
ძარცულ არემარეს. სანდახან ცივი ნიავი წამოუქროლავს სა-
მოს ჩამოცლილ სეებს და საბრალოდ აქანავებს იმათ ტო-
ტებს... აკერ ერთ კაკლის შიშველ ტოტზე შავად წამომჯდა-
რა ჟორანი და გულსაკლავად გაჭკივის, ჰგოდებს, თითქოს
დასტირის ვისმეს...

აღარ გაისმის მხიარული ყივილ-ხივილი ბელურა ჩიტე-
ბისა. ბუმბულ-აბურმენულები, ზანტად დაჭურინავენ საჩაღეებს
გარშემო და დაეძებენ საბუდარ ადგილებს, სადაც შემოდგომის
სატილო სუსხი ვერ დაჭკრავს.

აკერ საწუალი ნაცარა შემომჯდარა მარგილის წვერზე...
ფრთები აუფხორია, თაყეკისერი შიგ ჩაუმაღავს, თვალები
დაუხუჭავს და ერთ ხმაზე საცოდავად ჭეივის. ამ ჭეივილში
ნათლად ისმის მისი სევდა-ვარაბი. თვალ-წინ უდგება გრძე-
ლი, გაუთავებელი სამთარი...

ნეტავ როგორ უნდა გადაიტანოს იგი მშვიდობით, რომ სადმე არ გაიფიქროს, როგორც შარშანდელ ზამთარს მისი უმცროსი ძმა? ან სად ჰპოვოს საწყმელ-სასმელი? შოვნა მისი საბძლებშიაც ძნელია, სასიფათოა. გუშინ არ იყო, რომ ცელქ სანდროს ძუის ბაღეში გაება მისი ერთგული დობილი!.. კაი რომ ბოროტი სანდრო არსაიდან გაუჩნდა, თორემ სომ სა-
 მუდამოდ უნდა გამოსალმებოდა, ვეღარ მიუსვ-მოუსვამდა ნის-
 კარტს სასეზე, ვეღარ გაიგონებდა მის ტბილ ზღაპრებს...
 ბოლოს ძლივს დახსნია თავი; მაგრამ რა გამოვიდა: მარჯვე-
 ნა ფრთა დღესაც სისხლიანი აქვს... ამის მოგონებაზე ერთ-
 ხელ კიდევ შესჭვივლა საბრალოდ და ისევ ძველებურად მი-
 სუჭა თვალები. მაგრამ ახი კია იმაზე: რა მიარბიენებდა საბ-
 ძელში! ჯერ სომ მინდორ-ველში, ღვთის მადლით, იპოვება
 ბაღასბუღასის მარცვალი! მაგრამ ვაი რომ გაუცივდეს სისხ-
 ლიანი ფრთა! მერე რა ძნელია ახლა მისი მორჩენა, თოვლმა
 რომ მოუსწროს!.. და ამის მოგონებაზე ნაცარას თვალებზე
 ცრემლები მოადგა.

„ჭეივ, ჭეივ“, — დაიჭვივლა მის გვერდით მეორემ და ზე-
 მოდ აშვერილ ძეძვის ტოტზე შემოჯდა ნაცარა. ცალი ფრთა
 ძირს ჩამოეშვა, ერთი შეაკანკალა და ჰატარა ნისკარტი მიუსვ-
 მოუსვა. ეტობოდა — სტკიოდა.

ფიქრში წასული ბელურა გამოერკვა და ოდნავ ფრთის
 შემოქნევით მის გვერდით დაეშვა. დაიჭვივლა მსიარულ კი-
 ლოზე, ფრთები გაშალა და აათამაშა...

ფრთა-ჩამოშვებულმა ნისკარტი მიუსვ-მოუსვა და მსია-
 რულად ჩანჭვივლა: „ფრთა აღარა მტკივა, აღარც სისხლი
 მდის. რა დაჯონებული იჯექ? ნუ გეშინია, ჩემო ნისკარტა,
 გაზაფხული ძალე გვეწვევა; ვერც კი გამოვიძინებთ, ზამთარი
 ისე გამოგვაბარება. წამო, ჩალებში სადმე შევიუფოთ, თო-
 რემ ჰსედავ — როგორღაც ცივი ნიაფი ჰქრის.“

უაღერსებდა ფრთა-მოტყეილი და მსიარულად ჭეიოდ, თუძცა მის ჭეივილში ზამთრის წინამორბედი სევდა ის-მოდა...

ცივმა ნიაჰმა წამოუქროლა და ბუმბულები აუშალა. ხის ტოტები საცოდავად ააკვნესა და მასზე დადგმული ჩალები ააშრიალა.

აგერ მალხაზას ზურგზე ბზით საგსე გოდორი წამოუკიდნია და სანსლისკენ მიეჩქარება. ძველი ფარაჯა ფესებადინა სცემს. ხელები იღლიაში გაუკეთებია, თითქოს გულ-სელი დაუკრეფიაო. აბურმტუნულ თავზე ჰატარა რკვალი ქუდი ჰსურავს. ქალამნებიდან საცვეთების ვეებერთელა ფრთები სჩანს და მის ფესებს ერთი-ორად ადიდებს. ჰაიჭები დაჰსევია და წვივები მესწითლებია; მაგრამ საგსე გოდორი ეოჩაღად მიაქვს. ნიშა და ღვინია როდის აქეთ არის მოელიან. მოდის თავ-ჩადუნული და მოიბღერის. შემოდგომა თითქოს არცკი აფიქრებს; თითქოს ცივი ნიაჰი მისთვის არა ჰქრის...

„ჭივ, ჭივ, ჭივ!..“ შეესმა მალხაზას ბედურას ჭივჭივი. სწრაფად აიხედა ღობისკენ: ძეძვის ხმელ ტოტზე ორი ნაცარა შენიძნა.

თვალები გაუბრწყინდა, შედგა, ხელები აათამაშა. ეტობა—რადაც სწადია.

საგსე გოდორი სწრაფად ზურგიდან ჩამოიგდო; მიიხედ-მოიხედა, და ჯოხი რომ ვერ დაინახა,—გამსმარ გოროხსა სწვდა.

— წავიდეთ ჩალებში,—ეუბნებოდა ფრთა-მოტყეილი ნაცარა ღობილს:—იქ უფრო მუდროა...

ამ დროს მის უურთან რაღამაც გაიხუხუნა და მისი დობილი პირს ფრთხილთ დაეშვა.

—საწყელი ნაცარა: ნეტა რა მოუვიდა? ერთი კი დი-
ჭეივლა საცოდავად, გულსაკლავად, ფეხები გააკანკალა და
კაშქმდა... ფრთა-მოტყისილმაკი დაიკვნესა, გული უელში მოე-
ბჯინა. რას ერწოდნენ საწყელ მის დობილს? ერთი საცოდავად
დასჭეივლა, გამოესალმა თავის სიცოცხლე-მოსწრაფებულს და,
გულ-მოკლული, ლასლასით გაეშურა ჩაღებისაკენ...

გასარებული მალხაზა მივარდა თავის მსხვერპლს და სწრა-
ფად აიტაცა.

—რა მარჯვედ მოხვდა და!—წამოიძახა სიამაყით; მიიხე-
მოიხედა და ზურგზე ბუშბული თითებით გადაუწია, შეუბერა...
გადმოაბრუნა და ახლა გულზე დაჭებრა. ზატარა ნახმა ბუშბუ-
ლებმა შეიკანკალეს და აქეთ-იქით გაიწ-გამოიწიეს. მის გა-
ლურჯებულ ქორფა ხორცს სისხლის წვეთი ოდნავ ეტეო-
ბოდა და მალხაზას შავი, ჭუჭყიანი თითი წითლად შეჭლებდა.
„ეი, შიგ გულში არ მოჭხევდრია!“—გაიფიქრა მალხაზამ და
სიამაყე იგრძნო: მარჯვედ მოძირტეამსო.

—რა კიჭირავს, მალხაზა?—გამოესმაურა ტკბილ ფიქრ-
ში წასულ მალხაზას ტოლი შაქრო, რომელსაც გვერდზე
წიგნებით სავსე აბგა ჩამოეკიდა და ზატარა ქუდი კოსტად
დაესურა.

—შაქრო, აი, ბელურა მოკვადი; ერთი სროლითა, განა!—
სიხარულით შესძახა მალხაზამ და ამაყად გადახედა მობაასე
ამხანაგს.

—ჭჭჭ, ბელურა!..—თითქო გაუკვირდაო, წარმოსთქვა შაქ-
რომ და ხელებში შესედა.

მკვდარ ბელურის დანახვამ თვალებში სიბრაღული აღუძ-
რა; გულით შეებრაღა სიცოცხლეს გამოხალმებული ზატარა
ბელურა და ცოცხალ თვალებში ცრემლმა გაუერთოლა.

—მერე რას ერწოდი: ცოდვა არ არის საწყალი ზატარა ნაცარა?—მიუალერსა კეკელო ჩიტუნისა შაქრომ.

—მერე რა ცოდვაა?—შეკითხა მალხაზა და ცნობის მოუვარეობით თვალებში შეჭხუდა. უკვირდა—მისი ტოლი ასე სიბრალულთ რად უცქეროდა მის მსხვერპლს, რომელითაც შაქროს წინაშე თავმოწონებას ფიქრობდა.

—ეჰ, ჩვენ სკოლაში უნდა იყო, და მაშინ გაიცემა!—უპასუხა ჩაფიქრებით და ნაღვლიან კილოთი შაქრომ. ერთი კიდევ გადასვდა გაციებულ ნაცარას და სმა-ამოუღებლივ გაეშურა სკოლისაკენ.

ასლა აღარ მისტუნავდა, როგორც აქამდის. ზატარა ბეღურამ და მალხაზამ ძალიან ჩააფიქრა.

„ვინ იცის, როგორ დაფრინავდა; მალხაზამ კი მოჭკლა. ნეტავ მალხაზაც სკოლაში იუყეს: ჩვენი მასწავლებელი იმა-საც ასწავლიდა,“—ფიქრობდა შაქრო და ნელის ნაბიჯით მიდიოდა.

მალხაზამ გააეოლა თვალი შაქროს. მისმა სიტყვებმა კი დააფიქრა: „ეხ, ნეტა მეც სკოლაში ვიუყე და“,—გაიფიქრა, ამოიოსრა და ზანტად წამოიკიდა საბსევე გოდორი.

სოფლის სკოლაც დაღვრემილი იუურება ცივ შემოდგომის დილას. თეთრი კედლები მდუმარედ ამართულან. აგერ დამტვრეულ ფანჯრებისაკენ ქარი თავისუფლად მიჰქროლავს: წინ არაფერი ეღობება. ათასში ერთსელ ბოძზე დაკიდულ, თბლად მზირალ ზარსაც წამოჭკრავს ხოლმე თავის მოუსვენარ ფრთას და დრო-გამოძგებით ააწყარუნებს... დაღვრემილი მზე გაიცქირება ღრუბლებით დაფენილ ცის სივრცეში.

მაგრამ აგერ მოსტიან მხიარულად ზატარა მოწაფეები. სახე უდიდით... აბგები გვერდზე მოუგდით; მარჯლები წინ-

დებში კონსტად ჩაუტანიათ; ქალბმეები ლაშათიანად გაუკანკლავთ.

უველასე ადრე მორიგე მოიჭრა; გაბლო კარები, ანთო ცეცხლი და მიასუფთავ-მოასუფთავა ირგვლივ უოველან.

აგერ სვიმონიც მოვიდა. ადრე უეგარდა სკოლაში მოსვლა: მორიგის მეტი ვერავინ დაასწრობდა.

— გაძრჯობა, გიორგა!—მესძასა მსიარულად სვიმონამ, და გასწია თავის ადგილისაკენ, აბკის მოსასხსელად.

— გაგიძრჯოს, სვიმონა. იცი „მე ჰატარა ქართველი კარ?“—შეკითხა მსიარულად გიორგა.

— ვიცი, მაშ,—უპასუხა მსიარულადვე მან, ეელი მოიდგრა, ქუდი გვერდით გადადო და სმა-მადლივ წარმოთქვა ღექსი. რა კარგი იყო ამ დროს ჰატარა სვიმონა: თვალები როგორ უბრწყინავდნენ სისარულით!

— აბა მაშ არ ვიცი,—წამოიძასა თვალ-გაბრწყინებულმა და ცეცხლისკენ გაიქცა.—აგერ ფეფიკოს მოვიდა. გაჯობე, ქაჯან, გაჯობე!—მიამძასა კარში შემოსულ ფეფიკოს და სელები ცეცხლს მიუშვირა.

ნელ-ნელა მოგროვდნენ ბავშვები; მსიარული ჭივილ-ხივილი გააქვთ: ზოგი ღექსს ამბობს, ზოგი გამოცანას, ზოგი ლოცვას იმეორებს სასოებით.

— აი, შაქროც მოვიდა, შაქროც!—წამოიძასეს და შაქროსკენ გაიხედეს.

შაქროს დადონებული სახე ოდნავ გაეხსნა და მსიარულად მიესალმა.

— იცით, ახლა რო მოვდიოდით, აბრუნთ მალსაზას ჩოტი მოველა. საწყალი ისეთი კარგი იყო, ისეთი, რომ მეტი არ იქნება: თვალები დაესუჭა, გულიდან სისხლი სდიოდა...

თითქმის ეველამ სმა გაჭკინდა და შაქროს ეური მძვინვარებდა.

— გუშინ კი არ მოველა, აი,—ხაუმატა ლადიკომ, თითქოს დასადასტურებლად.

— მე ვუთხარი,—ცოდოა-მეთქი, და სკოლაში რო იევე, აღარ მოჭკლავ-მეთქი,—დაამთავრა შაქრომ და წიგნები დააწყო.

— მართლა და რას ერჩოდა საწყალს?—სთქვა სიბრალულთ ნუცამ.

— მართლა და, ჩვენ სკოლაში რო იევეს, აღარ მოჭკლავდა,—დაუმატა ფეფიკომ.

— ბიჭო, მოდი მასწავლებელს ვთხოვოთ მალხაზაც მიიღოს სკოლაში,—წამოიძახა სმა-მადლივ თვალები გაბრწყინებულმა სვიმონამ.

— მართლა, მართლა, შაქრო, ვთხოვოთ, შაქრო!—ანხაურდნენ ეველანი და შაქროს გარს შემოესვივნენ.

— რა ამბავი გაქვთ, ბავშვებო,—შეესმაურა ზირ-მცინარე ახალგაზდა მასწავლებელი უიჟინა შეგირდებს და სიუვარულთ გადაჭხედა ეველას.

უცბად შესწედა სმაურობა, თითქოს ერთბაშად სუნთქვა შეეკრათო; მაგრამ პალე გაისმა მათი გულითადი სალაში:

— დილა მშვიდობისა, მასწავლებლო ქეთო, დილა მშვიდობისა!—ზირს ღიმი უკრთოდა ეველას საუვარელ მასწავლებლის სიღვაწე.

— გამადლობო, ბავშვებო, მშვიდობა ნუ მოგიშალოთ ღმერთმა!—უპასუხა ღიმითვე მან და გაეშურა შუა კლასისკენ.

ამ დროს ეველამ თავ-თავისი ალაგი მონახა და თან შაქროს ებუტბუტებოდნენ:

— შენ უთხარი, შაქრო, შენა.

— კარგი, კარგი, — უნასუსებდა ჩურჩულითვე შაქრო და ქვე-შქვემ გაჭეურებდა მასწავლებელს. წაიკითხეს ლოცვა და უსმოდ დასხდნენ. სულ-განახულნი უმზერდნენ აღმზრდელს; ხან შაქროსკენ იხედებოდნენ.

— მასწავლებელო, შეიძლება? — წარმოხსოვდა ბოლოს შაქრომ.

— აბა, შაქრო, რას შეტევი?

— მასწავლებელო, მალსაზა მიიღე სკოლაში.

— ვინ მალსაზა, ჩემო შაქრო? — ჭკითხა ცოტა არ იყვეს გაკვირვებულმა მასწავლებელმა.

— აბრუანთი, მასწავლებელო, აბრუანთი! — შესძახა ერთ-სმად ეველამ უნებლიედ და ერთმანეთს გადახედეს.

მასწავლებელს სახეზე სიამოვნების ღიმილმა გადაჰქრა. გულში ესიამოვნა, რომ ეველა ერთხმად სთხოვდა კეთილ საქმისთვის.

— იცით, მასწავლებელო, — წამოხსოვდა უცხად სვიმონა: — ჩიტებსა ხოცავს და გვინდა იმანაც გაიგოს, რომ ცოდვა არის!...

— დიად, მასწავლებელო, ეველას გვინდა, ეველას! — ახმაურდა მთელი კლასი.

ამ სიტყვებზე ბედნიერ მასწავლებელს სახე უფრო გაეხსნა, სიამოვნება უერთოდა: უსაროდა თავის მოწაფეთა ასეთი ქცევა.

— კარგი, ჩემო ბავშვებო, მივიდით...

— გმადლობთ, გმადლობთ, მასწავლებელო! — აღარ დაბთავებინეს სიტყვა და სახე-გაბრწეინებულები შემოეხვივნენ არანაკლებ სახე-ბრწეინვალე მასწავლებელს.

— ახლავე წავალ, ახლავე დაუშვანებ! — ისმოდა ხმები.

— დაიცათ, ბავშვებო, დაიცათ! — ამჟღავნებდა მცინარე მასწავლებელი.

ზატარა ფეფიკოს წელსე სელი შემოეხვივნა და თვალებ-
ში შესცქეროდა, თან უაღერსებდა.

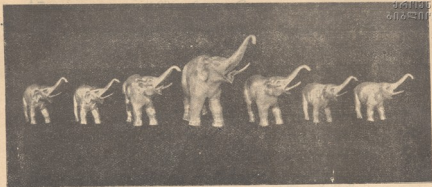
— რა კარგი მასწავლებელი გეუბეს, რა კარგი!..

ეველა ამასვე იძახოდა, თუ სმა-მადლივ არა— გულში მანც.
ეველა მსიარულ ჟივილ-სივილით გარს ესევოდა. დაზვიწუდით
ჩვეულებრივი სიწყნარე. შეკირდებს ერთი სისხარული ჭქონ-
დით: „მასწავლებელმა მალხაზა სკოლაში მიიღო!“

მასწავლებელს კი შრომამ ტეუილაზ არ ჩაუარა. თითქოს
ბუნარში ცეცხლმაც გაინაწილა მათი სისხარული: გაძლიერდა
და მსურვალე ღუდღუდი დაიწყო. კარშიკი მოუსვენარმა ქარ-
მაც გაიგონა ეოველივე და ფანჯრიდან მსიარულად ჩამოუ-
ქროლა ბეჩიერ მასწავლებელ-მოწაფეებს.

ნ. კვინიტაძე

ერთგული რანგანი

მუგულ მიერუებულ ინდოეთში, დაბურულ, გაუვალ ტუის მასლობლად, სადაც არც დაბა და არც სოფელი მოიპოვებოდა, იდგა ლერწმის ტოტებისაგან სელდასელ გაკეთებული და კირის მავიერ ტალახით შეკლესილი ერთი უბადრუკი ქოხი. ამ ქოხში ცხოვრობდა ორი ადამიანი: ნიკობარი, სელობით მიწის შუშა და მეთევზე, და შვილი მისი—ზაწაწა ნიტრა. ქოხის გარშემო განუშორებლად დაიზღაწებოდა უზარმაზარი სწიღო, სასელად რანგანი. ნუ გაგიკვირდებათ, რომ ასეთ საბრალო ღატაკებს ჭეაქდათ სწიღო, ეს იშვიათი ზირუტევი: ინდოეთი სწიღოების ქვეყანაა, და ამიტომ სშირად შესვდებით იქ ეოველ ოჯახში ამ ზირუტევს, როგორც ჩვენში ცხენს, ხარკამენს, ძროხას და ძაღლს, რადგან იმას აკეთებინებენ სსება-და-სსება საოჯახო საქმეებს.

ამ ოჯახის დიასახლისი, ნიკობარის ცოლი—რომ კვდუ-

ბოდა, მთისმოთა თავისთან რანგანი, მიაწოდა თავისი ერთადერთი ძუძუთა შვილი ნიტრა და უთხრა:

— შენ გაბარებ, რანგანი, ჩემ შვილს: გაუფრთხილდი, უპატრონე მას ერთგულად, სინიდისინად და ჩემმაგიერობა გაუწიე!..

რანგანმა კი ვერ გაიგონა მომაკვდავის ანდერძი, რადგან ზირუტეულებმა ადამიანოვით ლაპარაკი არ იცინ, მაგრამ მიხვდა სიტუაციის მნიშვნელობას ხმის კილოთი და კიდევ იმითი, რომ შვილის მიწოდების შემდეგ დედამ სული განუტევა.

ამ დღიდან სწილო ბავშვს აღარ შორდებოდა: ეს უზარმაზარი მსყედი თავს დასტრიალებდა თითის ტოლ ბავშვს, უვლიდა, უპატრონობდა და დედის მაგიერობას უწევდა. ნიტრა რომ სტიროდა, ან მილი უფრთხეობდა, სწილო ფრთხილად არწევდა მის აკვანს, გოგორებიან კაღბათს, და როცა გამოიღვიძებდა, აიუვანდა სორთუშით და ატარებდა აქეთ-იქით განსართობად.

რანგანის ასეთი მზრუნველობისა და მოვლის დროს ნიტრა წამოიზარდა და თამაში, გულადი, ჯან-ღონით სავსე ბიჭუქება გახდა. ახლა, რაკი თავისუფლად ბავშავი შეიძლო, სწილო კვალ-და-კვალ დასდევდა, ერთ წამს არ შორდებოდა და უეურადებოდ არ სტოვებდა.

ასე მიდიოდა დრო.

იმ ეამად ამ მიერუებულ ქვეყანას ვიდაც მდიდარი ინკლისელი ესტუმრა, ადგილი იეიდა და სახლის კეთება დაიწყო. ამ მოულოდნელი ამბით განცვიფრებული ინდოელები ერთმანეთს ეკითხებოდნენ და იძიებდნენ, თუ რამ აიძულა—ასეთი მდიდარი კაცი ამ უდაბურ მხარეში რომ დასახლებას აპირებსო. მაგრამ რაკი ნახეს—იმასთან მუშაობით ორიოდ გრამში ეპატებოდან, გაუსარდათ კიდევ იმისი ჩამოსახლება.

ეს ინგლისელი განათლებული კაცი იყო და აქ ინდოელების ეოფანტოზების შესასწავლად მოსულიყო. მას ერქვა ირვინგი.

ირვინგმა მოიუგანა ევროპიდან დედის ერთი შვილი, ჰატარა ტომი, დედით ობოლი. თავისუფალ დროს მამა შვილის მოვლა-აღზრდას ანდოებდა: უკითხავდა მას ზღაპრებს, მოგზაურობის ამბებს და მონადირეების თავგადანაცვალს, რასაც ბავშვი დიდი ცნობისმოყვარეობით და გატაცებით ისმენდა. ბავშვის ფიქრი და გონება მიიშეოდა და გაიტაცა შორეულ, თვალ-მიუწდომელ ტყეების ნახვის სურვილმა, სადაც ვინ იცის რა ჯიშის უცხო ნადირი, ფრინველი და ქვეწარმავალი ბუდობდა და ფუთფუთებდა!..

ირვინგის სასახლეს რომ აშენებდნენ, კალატოზების ქაფების მხიარულ ჭრიალისა და ჩაქუნების კაკუნის საეურებად რანგანს სძირად დაჰყავდა გასართობად ჰატარა ნიტრა, ჰერანგზე ზოროუმ-ჩაკიდებული, რომ არსად გადავარდნილიყო და მარცხი რამ არ მოსვლოდა.

სწილოს ასეთმა მხრუნველობამ და ბავშვის მოვლამ ისე გააკვირვა და მიიქცია ირვინგის ყურადღება, რომ ის სიამოვნებით გაეცნო მის ჰატრონს ნიკობარს, მიიწვია თავისთან სამუშაოდ და კარგ ხელფასს აძლევდა.

გავიდა ამის შემდეგ რამდენიმე წელიწადი. ათი-თორმეტი წლის ორი ობოლი—ნიტრა და ტომი—ერთმანეთს შეხვდნენ, გაეცნენ, დაუმეგობრდნენ და მუდამ ერთად ატარებდნენ დროს. ტომი მთელი დღეობით არ იყო სახლში. ეს მამა-მისს ძლიერ აწუხებდა და აშინებდა, მაგრამ, რაკი გაიგო, რომ ის ნიტრასთან იმეოფებოდა, გული დაიმშვიდა და ძალიანაც ესიამოვნა.

— დეე ითამაშოს თავის ტოლამსხანავთან. ტომი ობოლი და შარტო-სეღაა; ჩემთან ვერ ერთობა და მოწეენილია, რადგან ზღაპრებისა და მოგზაურობის კითხვის გარდა სხვა ვერაფრით ვართობ. ოღონდ ნუ მოიწეენს და იცეუქოს, ირბინოს ნიტრასთან!— აშობობა მამა-მისი.

ტომისთვის ძართლაც ბედნიერება იყო ნიტრასთან ეოფნა; იმისი ეველაფერი მოსწონდა: ტალახით შეკლესილი ქოხიც, ბრინჯის ეანებიც, მიწის მუშაობაც და თევზაობაც. მგერამ ეველაზე მომეტებულად მას სწილო შეუეეარდა, მოსწონდა და ახალისებდა.

— ნუ თუ ეს აშოდენა მხეცი ისე მოჩეეული და მოთეეონიერებულია, რომ ზაწია ნიტრას ემორჩილებაო?— უეეირდა ტომს.

ასეთი განცვიფრების ზასუხად ნიტრამ უთსრა შეგობარს:

— იარე ეოველ დდე ჩემთან, და როცა გათამაშებ რანგანთან, მაშინ დარწმუნდები ამაშიო.

ტომი თავის უურებს არ უჯერებდა, — „გათამაშებ სწილოს-თანაო“, შეგობარი რომ ეუბნებოდა. ამის შემდეგ ეოველ დილით მასთან მირბოდა სოღმე. ისინი ასტეობდნენ ზურგზე სწილოს და ისე დასეირნობდნენ; თამაშობდნენ მასთან მალულობას, ბურთაობას; სწილო მცენარეების შტოებით ბავშვებს ბუზებს უტეირებდა. სორთუმით წელის მადრეჟანს ამხაზუნებდა მადლა ჭაერში და სხვ. და სხვ. ევროპიულ ბავშვისათვის საოცარი იყო, რასაც ეს უზარმაზარი ნადირი ითმენდა და ასე ფრთხილად, ტებილად, უწეინრად, სათუთად ეთამაშებოდა ბავშვებს.

გავიდა ერთი წელიწადი ასე ბედნიერად, მშვიდობიანად, უშიშრად და უშფოთველად, — ლერწმის ქოსსა და ევროპიულ სასლში მცხოვრებთათვის.

ამასობაში ორი ჰატარა მეგობრის გულში ჩაინერგა და დაისადგურა რაღაც საიდუმლოებაში, რომელსაც მშობლებს არ უშეგლდნენ; გაცალკევებით დადიოდნენ, ჩურჩულებდნენ, თათბირობდნენ. მათი ასეთი იდუმალი ქცევა რაღაც გამოურკვეველ ეჭვს ჰბადებდა და ცხადი იყო, რომ მათი განზრახვა ისეთია, რომელსაც ჰატრონები არ მოუწონებენ, და ამიტომ საჭირო იყო ბავშვებს ეს იმათთვის დაეძალათ.

მართლაც, ერთ დილა-ადრინ ჩიტრა და ტომი ხეგდა-ხეგლ შენაურდნენ, გამოჰკრეს ცოტ-ცოტა ჰური და სილი, გადაიკიდეს მსრებზე თითო ლიტრა წყალი, შეიარაღდნენ სათამაშო შვილდ-ისრებით და სადღაც გადაიკარგნენ. დიდი სიფრთხილით მოარიდეს თავი არა თუ მშობლებსა და მუშებს, არამედ სწილოსაც, რადგან იცოდნენ და ეძინოდნენ, რომ ის იმათ გასცემდა. სასლიდან ფრთხილად, ფეხის თითებზედ გამოვიდნენ; წუნარად გაიარეს რბილი ბალახით შემოსილი ეზო და მერე საჩქაროდ მოჰკურცხლეს. ბავშვები დარწმუნდნენ, რომ იმათი გაპარვა ვერავინ გაიგო.

დიდი ხანია მათ შემუშავებული ჰქონდათ მოგზაურობის გეგმა და ახლა ამაუად, თავმოძვრნელ მდიდოდნენ ღურღუშ ტუისკენ. აი, ეს იყო მათი საიდუმლო განზრახვა.

ერთი საათის შემდეგ მიაღწენ ჩვენი მოგზაურები თვალ-უწვდენ ტყეს, რომელიც იყო მიზანი იმათი მოგზაურობისა. იმათ უნდოდათ გადაეჭრათ გზა ამ ტყით, ასულიყვნენ იმის იქით მდებარე მთაზე, გაეკეთებიათ იქ ქოხი და ეცხოვრათ რობინზონივით. საჭმელად ექნებოდათ ტყის სილი და ბალახეულობა. დაიწყებდნენ მიწის მუშაობას, ნადირობას და ივლიდნენ უგზო-უკვლოდ გაუგებლ ტყესა და ღრეებში; ათას-გვარ საოცნებო ამბებს გამოსცდიდნენ: ნახავდნენ უცხო, აღმო-

უჩენელ ქვეყნებს, სდაც ადამიანს ჯერ ფეხი არ დაუდგამს, და სსვა სანახაობას.

შუა დღისას მკზავრებმა დაისვენეს მწვანე ველზე, გაინაწილეს ჰური და სილი, დახოლეს წვალი, და ისევ გაემკზავრნენ... დიდხანს იარეს და დაიღალნენ; ფეხები აღარ ეძორჩილებოდნენ...

დაბინდდა. მოისმა ტყის სსვა-და-სსვა მხრიდან ფრინველებისა და ნადირების საოცარი სძებო,—გველების სისინი, თუთიუქების ევირილი და შეშინებული მაიმუნების ფაციფუცი.

დაღამდა. ნიტრა შეწუსდა. შემფოთდა და შინ დაბრუნება მოინდომა. კარგა ხანია იგრძნეს ბავშვებმა შეცდომა და უნდოდით დაბრუნება, მაგრამ რცხვენოდით ერთსაც და მეორესაც ჰირველად გამოეცხადებინათ ეს განზრახვა. ახლა კი ორივე ერთგვარად შეიპერო შიშმა, ორივეს ერთნაირად უღალატეს ფეხებმა, ორივე საშინლად შეაწუსა შიშშილმა.

—რა ვქნა, ტომ, ძალიან მეშინია,—სთქვა ბოლოს ნიტრამ:—დავბრუნდეთ უკან!..

დიდი ხანია მოელოდა ტომი ამ სიტუაციას.—უნდა გამოეტყდე, რომ შენზე მეტად მე მეშინიაო,—მიუცო თვალცრემლიანმა ტომმა:—მაგრამ როგორღა ვიპოვოთ შინისკენ გზა? რას გავიკებთ ამ სიბნელეში?... ამასთან საშინლად დავიღალე და მომშივდა...

ბაღლებმა სცადეს თავიანთ ფეხის კვალისათვის მიეგონათ მაგრამ დაქელილი ბალახები ისევ გასწორებულიყვნენ და ზედ ციცინათელებსა და სსვა მწერებს აენთოთ მბეუტავი ლიფლიფები... ზატარა მოგზაურები დარწმუნდნენ, რომ აერიათ გზა და კვალი და არ იცოდნენ, საით მიდიოდნენ.

ამასობაში ცა მოიღრუბლა, მოიპირქუშა; ზედ აქა-იქ გასაშუქს ელვის სასებმა და მოისმა ქუხილის ერთ რუსრუსი.

— რაღა ვქნათ ახლა! — დაეკითხა თვალ-ცრემლიანი ტომი.

— რა ვიცი! — მიუგო სმის კანკალით ნიტრამ: — შენ კი ამბობდი, მამიკო, — რაც უნდა გაუვალე ტყე იფოს, გზას არ დაგვარგავო.

ბავშვები დაემხვნენ ჰირქვე ძალღ ბაღახებში და სასო-წარკვეთილებით ქვითინებდნენ. გარშემო ჯვარივით ჩარახმული ხეები შემოხვეოდნენ და გაეშვირათ მათკენ ამწვანებული ტოტები...

ასმაურდა ტყე უფრო ძლიერ, უფრო საშიშრად!.. დარწმუნდნენ მძანი რობინსონები, რომ ახლა იმათი წამოადგომა და ადგილიდან დაძვრა — დაკარგვა და სამუდამოდ დაღუპვა იქნებოდა.

— მეტი აღარ შემიძლია! ვეღარ გამოგეგები!.. შეშინა და ლამის შიშხილით მოვეკდე... დავბრუნდეთ შინ! ოჰ, ღმერთო!.. მამა!.. რანგანი!.. — სტიროდა ნიტრა. ტომი იწვა ისევ ისე ჰირქვე და თვალებიდან ცრემლის ნაკადული ჩამოსდიოდა...

სწილომ უკვე გაიგო ბავშვების დაკარგვა და ძალიან შეწუხდა. დაფაცურდა, რამდენადაც ემჩნეოდა იმის მოუსეშავ აგებულებას; დიდხანს ეძება ნიტრა, მიიბრინა ინგლისელ ირვინგის ეზოში, და რაკი იქაც ვერ ნახა, გაიშვირა სორთუმი, ენოსავდა ჭაერს და სუნავდა ფეხის ნაკვალევს ბაღახებზე... ასე მოუსვენრად გაატარა მთელი დღე.

მსე ჩავიდა. დაღამდა... რანგანი მოუთმენლად ელოდა ბავშვების დაბრუნებას, მაგრამ რაკი ისინი ახლაც აღარსად ჩანდნენ, ჰირუტევი საშინლად შემფოთდა, შეძრწუნდა, აღელდა, ტოკავდა და არ იცოდა, რა ექნა!.. მოღრუბლულობა ცამ და

ელვა-ქუნილმა მოთმინება დაუკარგეს და ისევ ჭაერის სუნ-
 ვით და ბალახების სინჯვით გაქანა ტუისაქენ... აი, მიუსა-
 ლოვდა ტუეს, მძალ სეებს... მიდის და ლეწავს ტლანქი ფე-
 სებით ტოტებს, ჭქელავს და ანადგურებს ბალახებს, ჭკლეჯს
 ძირიანად ნორჩ სეებს სორთუძით, რომ გზა გაიკაფოს; ქმი-
 ნავს, დრუტუნებს, დელავს და ემებს გაფაციცებით... შევიდა
 შუაგულ ტუეში... გველები უსისინებენ ეოველ მხრიდან. მცე-
 ნარეების ღაწა-ლეწით შემინებული მაიმუნები უშენენ მოტე-
 სილ ტოტებსა და სილს თავპირში; მაგრამ სწილო ამას ვერ
 შედავს, ეურს არ უგდებს, ვერა გრძნობს, არ აქცევს ეურა-
 დღებს, — ფიქრი და გონება სსვაცან აქვს — და განაგრძობს წინ-
 სვლას...

უცებ რაღაც ხანგრძლივი, ჩსავილის ძესავსი, საზარელი
 ხმა მოისმა და დაარღვია დამის შეუდროება!.. მაიმუნებმა ხმა
 გაკმინდეს, მიიმალნენ, მკლებმა — დმუილი, გველებმა სისინი
 შესწვეიტეს და მთელ ტუეში, თითქო ჯადოსნური კვერთხის
 მოქნევით, ერთბაშად სამარისებური სიჩუქე და შეუდროება
 დამეარდა... სწილო შეჩერდა, სორთუძი შეიკუმმა და ეური
 დაუგდო. პრისხანე ჩსავილის ხმა ისევ გაისმა. სწილო მისვდა,
 რომ ეს იყო — ვეფხვი. იმან უცებ რაღაც მოისახრა და სწრა-
 ფად გაქანა წინ თავადებით... ძირბის, ჭკლეჯს ძირიან-ფე-
 სვიანად, ლეწავს სეებს, ჯაგებს და იკაფავს გზას. ატეობს,
 რომ საჭიროა სიჩქარე, არ დაეოვნება ხანისა...

შავი დრუბელი ჩამოწვა. ელვამ ცა გაჭკვეოთა და იმის შუქ-
 ზე რანგანი თვალს მოჭკრავს რაღაც გრძელ-ტანიან, ზოლფ-
 ბიან ბეწვით შემოსილ სუდდგმულს, რომელიც მისოხავს ბა-
 ლახებში ხისაქენ და კმაუოვილების კილოთი ჩსავის, სრუ-
 ტუნებს და თვალებს ცეცხლივით ანათებს... ეს არის — ვეფხვი.
 ის სიამოვნებით უეურების მძალა ხეს და რაღაცას მოეღის...

კვლავ გაიელვა და მის შუქზე სწილომ დაინახა ორი ადამიანი ხის წვეროზე... ესენი იუვნენ ნიტრა და ტომი. მაგრად ჩასუტებულნი მოსჭიდებ. ადნენ ისინი ხის ტოტს და შიშისაგან ადამიანის ფერი აღარ ედოთ... ორი საათია, რაც ისინი აქ სხედან, ხელეებში ღონე გამოჰლევიათ. რამდენიმე წუთიც, და ხელეები მოუსხლტებათ, ჩამოცვივიან ძირს და მოდარაჯე მშიერი ვეფხვის მსხვერწლი გახდებიან.

— თუ კიდევ ნახევარი საათი მაინც ვერ შევიმაგრეთ თავი და ხელეებმა გვიღალატეს, ნადირის კერძი გავხდებით, — სთქვა ხმის კანკალით ნიტრამ: — მოიმაგრე ფეხები და ხელეები, ტომ.

— შე ჯანი გამჟარდეს, მაგრამ შენ შებრალეები, ძამიგო, რომ შეგაცდინე და წამოგიუვანე.

ამ ლაპარაკის დროს ხის ძირში მოიხმა ტოტების ღლაწალუწი. ელვამ დააკვესა, და ბავშვებმა თვალი მოჰკრეს მეორე უშველებელ ტანის მსეცს.

— ეს ჩვენი რანგანია? — წამოიძახა ნიტრამ სისხარულით: — რანგანი!.. რანგანი!.. ჩემო ძვირფასო, ჩემო საუვარელო გამდელი რანგანი!..

რანგანი მიუხსლოვდა ხეს, გაუშვირა ემეწვილებს ხორთუმი, ჩამოსვა ორივე ხიდან სიფრთხილით და ზურგზე შეიხება. ვეფხვმა რომ დაინახა, — ლუკმა ჰირიდან ეცლებოდა, საზარლად შეჰღრინა და წელში მოიხარა, რომ შედგრად დასძკერებოდა სწილოს და წაერთმია ზურგზე შესკუპებული ბავშვები. ვეფხვს თვალები ცეცხლივით აენთო და ნაწერწყლები სცვიოდა. რანგანი შეჩერდა. ვეფხვი მიუახლოვდა და მოემზადა სწილოს ზურგზე შესასტომად. სწილომ მოულოდნელად მოჰხვია წელზე ხორთუმი და ისე გაქანა, რომ ბავშვებს იმისი ძვლების ტკაცანი შემოესმათ; მერე დაანარცხა მტერი დუდამიწაზე, ჩაუვარა ბასრი ეშვი მუცელში და გამოძნმულდა უკან ბავშვებიანად.

ბავშვები ისხდნენ რანგანის ზურგზე ჩახუტებულნი და ძი-
შით კრინტს ვერა მრავდნენ. სწილო პირბოდა თავის დაქ-
ნილ და გაკაბულ გზაზე.

როდესაც ღურღუშ ტეეს გასცდნენ და ირვინგის სახ-
ლიდან ცეცხლის შუქი დაინახეს, ბავშვებმა თავისუფლად ამო-
ისუნთქეს, სინარულით შეჭკივლეს და ერთმანეთს კოცნა
დაუწყეს. სწილოს მიეგება წინ, ლიფლიფებით ხელში, შიშისა
და ჯავრისაგან კონება-დაკარგული ორი ადამიანი:—ინგლი-
სელი—ირვინგი, და ინდოელი—ნიკობარი. ისინი შვილების
სამებნელად გამოსულიყვნენ; იმედი ჰქონდათ, რომ დაკარგულ
ბავშვებს სწილო უთუოდ იპოვნიდა და შინ მოიყვანდა...

რე დიდი სინარული და აღტაცება მოჰქვა მშობლებისა და
შვილების ერთმანეთთან შესვედრას, ამას მაითხველი თვითონაც
წარმოიდგენს და მოთხრობა საჭირო აღარ არის... თავის
სიცოცხლეში არ უგრძნობიათ ბავშვებს ისეთი სინარული და
სიამოვნება, რომელსაც გრძნობდნენ იმ წუთში თავიანთ სახლ-
ში, სადაც უკვე დასაწოლად ემზადებოდნენ და საუვარელი
მშობლები აღფრთოვანდნენ. დაღალულ-დაქანცულ ბავ-
შვებს მალე პილი მოერიათ, დასუტეს თვალები და გამოვ-
ლილი შიში, განსაცდელი და მღელვარება ისე ეჩვენებოდათ,
როგორც ადამიანი იკონებს მძიმე ავადმყოფობას მორჩენის
შემდეგ.

ამ დღიდან რანგანი ერთ წუთსაც აღარ სტოვებდა ბავ-
შვებს მარტოა; ვენ-და-ფეს დასდევდა უკან, და სან ერთს
ჩასჭიდებდა სორთუმს ჰერანგში, სან მეორეს. ეს ბავშვებს
უდიდეს სასჯელად მიაჩნდათ. ასეთი დაქინებული ეურის გდუ-
ბით გაბეზრდნენ ბავშვები და გული მოსდიოდათ.—ნეტავი
როდის იქნება, ჩემო გამდგლო რანგანი, რომ თავი დამანებო
და მომასვენო!—შეჰვეირა ერთხელ ნიტრამ სწილოს.

სწილომ ისეთი თვალებით გადასვდა ნიტრას, თითქო ეუბნებოდა:

— შენ არ იცი, რომ მე აღთქმა მაქვს მიცემული დედა-შენისთვის, რომ მისი მაგიერობა გაგიწიო, მოგიარო და გიპატრონო? ნუ თუ არ იცი, როგორ მიუვარსარ? მე უნდა შევასრულო ჩემი აღთქმა, მოვალეობა ბოლომდე და არ გაუტეხო შენი დედის ანდერძი!..

თუო განდევნა.

დარიგებანი

მოწაფის ჟანსადობის დატევას შესახებ

აიღვიძე დილით ადრე,
დაიბანე ჰირი, სელი,
შეიშინდე ჰირსასოცით,
თმაც არ დაგრჩეს უვარცხნელი;
წუხლით სძირად სელის ბანგა
არასოდეს არ დაგზარდეს;
ფრჩხილებს სძირად დაიჭრიდე,

მათი ჭუჭუი რომ არ ჩადგეს.
ეველას მოსწონს სუფთა ბავშვი,
ეველა იმას ეფერება,
სოლო სენი, ჭირი რამე
კი გაურბის, არ ესება.

* *

ორ კვირაში ერთხელ მაინც
დაიბანე თბილ წყლით ტანი,

და სახნისა ქაფის წასმით
გაიწმინდე კარგად კანი.
ზაფხულობით წეაღმი ბანვა
მრთელ ჭეოფს სხეულისა ძაღებს...
მაგრამ დიდ ხანს წეაღმი ეოფნა,
იცოდე, რომ გაზარაღებს.
არასოდეს არ ჩახვიდე
მდინარეში ოფლიანი...
ამოსვლისას ტან-შემშრალმა
ისეირნე ერთი ხანი...

* *

მტკერი არის წარმომშობი
ეოველნაირ სნეულების,
და უფრო კი დამღუპია
სასუნთქავის და ფილტვების.
სადაც ივევ, მტკერი გპულდეს:
განამორე ის ტანსაცმელს,
ფესსაცმელსა და ლოგინსაც,
თორემ ნახავ დიდ განსაცდელს.

* *

ჭამის დროს ნუ მოიჩქარებ:
კარგი დეჭვა უნდა საჭმელს,
ამღვრეულსა წეაღს კრიდე,
ნურცა დაღევ ცხელსა სასმელს.
წეაროს ცივი წმინდა წეალი
სისხლსა სწმენდს და გულს აამებს,
მაგრამ შესურებულ გულზე
წელის დაღევა აღარ გარკებს.

* *

თუ ჰბერი ცივი არის,
 კარს ნუ გახვალ ოფლიანი,
 უმჯეღად გაცივდები,
 შეგეუდება რამ ზიანი.
 თბილად. ჩაცმა და დასურვა
 აგაშორებს გაცივებას:
 ბევრი კაცი უმსხვერპლია
 მისგან შობილ სნეულებას!

* *

სასწავლებელში რომ მისვალ,
 გაიწმინდე ფეხსაცმელი,
 თორემ მტვერი თან შეგეუდება,
 ფილტვის დაშვიანებელი.
 სწავლის დროსა ნუ ამოქნარებ,
 განიმტკიცე გულისუური;
 მასწავლებელს გაუგონე,
 ნუ იქნები უმაღური.
 ამხანაგებს შეგობრობდე
 და ეველასთან იუაჟ წენარი.
 ვერასოდეს ვერ ისწავლის
 ზარმაცი და აბეზარი.

* *

გზაზე ძლიერ ფრთხილად იუაჟ,
 არ დასვარო ფეხსაცმელი,
 თან არ მოგევეს კლასში რაბე,
 ჰბერიისა მომწამკლელი.
 არასოდეს არ დაბადო
 იატაკზე ფურთს-ნახველი,

თორემ მისკან პტვერი წნდება,
სწეულების გამწენელი,
და იმ პტვერს რომ ჩაისუნთქავ,
შეგეურება რამე სენი.

* *

როცა სწერდე, სწორად იჯექ,
მაგიდას ნუ აუბნობ პკერდსა,
გულის ფიცარს აიტკივებ
და იწეველი შემდეგ ბედსა.
მელნით თითებს ნუ დაისვრი,
და ნურც დასვრი საწერ რვეულს:—
ძნელად მოსპობ მოძავაღში
უოველსავე ნაკლს შეწვეულს.—
წიგნის ფურცლებს ნუ გადაშლი
ფურთხში დასველებულ თითით;
შესაძლოა შენი სელი
გასვრილია რამე ჭუჭყით,
და ამ ჭუჭყში მიკრობია,
სწეულების გამწენელი...

* *

თუ ჭრილობა რამ მიიღო,
აი, როგორ მოიქეცი:
არ აუფნო არც ერთ წუთსა,
წმინდა წელისკენ გაიქეცი
და ჭრილობა მოიბანე
ძლიერ სუფთად, გაფრთხილებით...
მასწავლებელს შეესვენე—
წელულს შეგიხვევს მზრუნველობით.

ვცადე, რომ ჭრილობაში
 რაღაც ჭუჭუი არ ჩავრდეს,
 რომ ამითი ჭრილობისა
 მორჩენა არ გაგიმეღდეს...
 აბლაბუდა ან სხვა რაღაც
 არ დაადო, არ გაბრიუვდე...
 თუ ჭრილობას გააძნელებს,
 შესაძლოა კიდევ მოგვადე.
 თუ სკოლაში დაგეძარტოს
 გულის რევა, რამ ტკივილი,
 მასწავლებელს მოახსენე,
 იუაჲ მასთან გულ-ახდილი.
 ის მოგისმენს, დაგარიგებს,
 მოგცემს, თუ კი აქვს წაძალი.
 შემდეგ მშობლებსაც მიმართე,
 მოგიძებნონ შენ პეკურნალი.
 ნუ გაივლი ისეთ სახლში,
 სადაც ვინმეს სტეკია უელი,
 ან საოფლით ავათ არის
 ნაცნობი და მეზობელი;
 შესაძლოა გადაგედოს
 მათგან რაღაც სნეულება...
 გონიერსა არასოდეს
 არ სურს თვის თავს მისცეს ვნება.

*
 *

გადასწევიტე საბოლოოდ,
 რომ თუთუნს არ მიეკარო:
 ის არს კაცის დამღუპავი,
 მრავალ სნეულების წყარო...

ვინც მის წევას მიეჩვია,
 ადვილად ვერ გადაგდებს...
 ჯანმრთელიც კი სნეულდება,
 მისგან საფლავს განიმზადებს!
 ვაი იმას, ვისაც უფვარს
 არაუი და ღვინო—ლუდი,—
 იგი არის შესაბრალო
 და ქვეუნიისა შეილი ცუდი...
 ლოთი კაცი საზისლია,
 და ამასთან საზარელი;
 იგი არის სწორედ გიჟი,
 აუ-საქმეთა ჩამდენელი.
 უველამ იცის, რომ ლოთობამ
 გაუთენა ბევრს დღე ბნელი:
 მამ, უფრთხილდი—არ დაითურე,
 თუ გსურს იევე ჯანით მრთელი,
 თუ გსურს მუდამ სიცოცხლეში
 დადიოდე ჭკვა-ფხიზელი.

ილია ფერაძე

შ ა რ ა ლ ა

(წარმოდგენილი ზ. გოგაბედაშვილის მიერ)

ფერი, რომელიც უოველთვის
და ეველგან საშოვნელია,
ცხედრის დროს მგლოვიარესთვის
პირველი ჩასაცმელია,—

შუა გაჭევავი თანაბრად:
პირველი წილი შენია,
მეორე გადამსროლე,—
ზედ-მეტი ბარგი—სენია.

ვთქვამთ, რომ რაზე დაგვეარგოს,
მიხვალ,—ეტევი ვისმე სსვასა;
თუ არ იცის—რა დაჭეარგე,
პირველ იგი გატევის რასა.

საზოგადოდ რითი სჭრიან
ხორცსა, მწვანელს, ეველსა, ზურსა,
უღონონი ღონიერთან
რომ სმარობენ კიდეც შურსა,
შუა გაჭევაე,—პირველი—შენ,
და მეორე—რუხს მიეცი,

უთხარ: თქვენი სიტყვა არის,
და ამითი ჰატევი ეცი.

დაგვიგვირგვინდა შარადა;
არ გეგონოთ ეგრეთ ძნელი,
რომ დაგირჩეთ, ჰატარებო,
გამოუცნობ-აუხსნელი.

ჯ ვ ა რ ი

(წარმოდგენილი ა. ხაბულიანის მიერ).

დახაზეთ ჯვარი ისე, როგორც აქაა. ჩასვით სათვალავით
16 პარცვალი ისე, როგორც ნაჩვენებია, რომ ძირიდან სა-
მივე ტოტის დასასრულამდე ითვლებოდეს არა უძეტეს ათისა.

	0	
	0	
	0	
0 0 0	0	0 0 0
	0	
	0	
	0	
	0	
	0	
	0	

აი, აქედან მოიპარეთ ორი პარცვალი, მაგრამ ისე-კი, რომ
კვლავ ათ-ათი ითვლებოდეს ძირიდან სამივე ტოტის დას-
სრულამდე.

4133

მიიღება ხალის მოწერა 1917 წლისათვის

დასურათებ ული საყმაწვილო ჟურნალი

„ნაკადული“

წელიწადი მეცამეტი

ჟურნალი „ნაკადული“ გამოვა ჩვეულებრივი პროგრამით, საგანგებოდ მოწვეულ სარედაქციო კომისიის ხელმძღვანელობით.

შურნალი გამოდის თვეში ორჯერ

24 წიგნი „ნაკადულისა“ მცირე წლოვანათვის. **12 წიგნი** „ნაკადულისა“ მოზრდილთათვის.

ყოველი წიგნის პირველ გვერდზე იქნება მოთავსებული გამოჩენილ მხატვართა ნახატი.

ფასი ჟურნალისა: წლიურად ორივე გამოცემა—**5 მან.** იმათთვის, ვინც ჟურნალს რედაქციაში მოიკითხავს, გაგზავნით კი **6 მან.** ნახევარ წლით—**3 მან.** გაგზავნით **3 მან.** 50 კაპ. ცალ-ცალკე: მცირე წლოვანთათვის **24 წიგნი—3 მან.** გაგზავნით **3 მან.** 50 კაპ. მოზრდილთათვის **12 წიგნი—3 მან.** გაგზავნით **3 მან.** 50 კაპ. ფულის შემოტანა შეიძლება ნაწილ-ნაწილადაც.

ვსთხოვთ ხელის მომწერლებს თუ ჟურნალი „ნაკადული“ არ მისდით, ერთი თვის განმავლობაში გეაცნობონ და აღრესის გამოცემა დროზე შეგვატყვობინონ. აღრესის გამოცემა—**40 კ.** შეიძლება მარკებით გამოგზავნოს.

ხალის მოწერა მიიღება

ტფილისში— „ნაკადულის“ რედაქციაში, ზუბალაშვილის სახლი გოლოვინის პრ. № 8. Редакция „Накадули“, Головинский пр. № 8. შემოსასვლელი დავითის ქუჩიდან, № 2. და წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში, სასახლის ქ.; **ქუთაისში**—ისიდორე კვიცარიძესთან, მ. ყაუხჩიშვილთან და თ. მთავრიშვილთან. **ფოთში**—ლუდმილე მეგრელიძესთან. **ბათუმში**—ტროფიმ ინასარიძესთან ფოსტაში, ღ. სამსონ ყაზიშვილთან უპრავეში. **ოზურგეთში** ღ. ლანჩხუთში—ლეო იმნაძესთან. **თელავში**—ვანო პაატაშვილთან. **ახალციხეში**—კონსტანტინე გვარამაძესთან. **ბაქოში**—მეთოდე კაკაბაძესთან. **გორში**—ქეთევან ჯავახიშვილთან და ნინო ლომოურთან. **ჭიათურაში**—ივ. გომელაურთან. **ხონში**—მ. ი. ქავჭავაძესთან. **მიხაილოვოში**—გაორგი ნაკაშიძესთან.

რედაქტორი ნინო ნაკაშიძე
გამომცემელი მ. პავლე იოსების-ძე თუმანიშვილი.